

Anti-pestbeleid Adriaan Roland Holtschool

Doel.

Allereerst pestgedrag verminderen en terugdringen en zoveel mogelijk voorkomen door het vastleggen van beleid en afspraken over het omgaan met pesten. Een basis creëren waar vanuit het probleem aangepakt kan worden. Het scholen van de mentoren en leerkrachten. Het aanleggen van achtergrondmateriaal, lesmateriaal en het evalueren van dit materiaal, zodat duidelijk wordt wie wat, wanneer en hoe moet doen als er pestgedrag gesignaleerd wordt.

Afspraken.

1. Het protocol wordt gepubliceerd op de website. Dit wordt vermeld in de schoolgids.
2. Een afschrift van het protocol wordt duidelijk zichtbaar in de school opgehangen.
3. De coördinator zorg en de vestigingscoördinator zorgen dat de aanbevelingen daadwerkelijk uitgevoerd worden. Zij zien toe op de uitvoering en de naleving van de gemaakte afspraken.

Wat is pesten?

Het is verstandig tot een begripsafbakening te komen. Plagen en pesten gebeurt overal. Wat is het verschil en wanneer wordt pesten een probleem?

“Een persoon wordt getreiterd of gepest als hij of zij herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan negatieve handelingen verricht door één of meer personen.”

Bob van der Meer geeft de volgende definitie van pesten: “Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen.”

De laatste definitie geeft het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aan:

- 1) Bij plagen is er sprake van incidenten. Pesten daarentegen gebeurt systematisch. Het verschil in macht hangt hiermee samen.
- 2) Bij plagen is sprake van een gelijke machtsverhouding, maar bij pesten is de verhouding ongelijk. Daar is de een de winnaar (de pester, ook wel agressor genoemd) en de ander de verliezer (de zondebok).
- 3) Het slachtoffer loopt bij plagen geen blijvende psychische en/of fysieke schade op. Plagen en geplaagd worden is niet slecht voor de ontwikkeling van een kind. Het leert voor zichzelf opkomen, alert te reageren. Gepest worden echter, heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer.
- 4) Het gepeste kind is niet in staat om voor zichzelf op te komen. De pester zal proberen te voorkomen dat het voor zichzelf opkomt. Dit is het vierde verschil. Bij plagen is het lijdend voorwerp nog in staat, of wordt in staat geacht, zich te verweren. Bij pesten niet. Als het slachtoffer dit doet, kan het voor de pesters een reden zijn nog meer te gaan pesten. (Van der Meer)

Pesten en de missie van de school.

In het onderwijs van onze school staat de individuele ontwikkeling van de leerlingen centraal. De leerling moet de mogelijkheid krijgen om zijn eigen verhouding te vinden tot zichzelf en tot de wereld, zodat hij kan worden wie hij is. Pesten kan de

ontwikkeling van het individu ernstig verstoren. Dit kan zowel bij de gepeste leerling als bij de pestende leerling het geval zijn. Ook is het van belang de zwijgende middengroep bewust te maken van de gevolgen van pesten.

Het aanbrengen van structuur in de levenssfeer op school gebeurt door het stellen van regels. Zij dienen om duidelijkheid te scheppen en een ondersteuning te bieden aan het ontwikkelingsproces. Regels op het gebied van pesten scheppen veiligheid, bescherming en sociale controle. Ze vormen een basis voor leefbaarheid, voor normen en waarden.

Zes voorwaarden vormen de basis om het pestprobleem op school aan te pakken.

Pesten op school is een ingewikkeld probleem, maar er is wel iets aan te doen.

Daaraan zijn echter enkele voorwaarden verbonden. Hiermee verplichten wij ons dingen niet op zijn beloop te laten:

1. Pesten moet als een **probleem** worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, ouders en leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende middengroep).
2. De school moet het pestprobleem proberen te **voorkomen**. Een preventieve aanpak bestaat onder meer uit de behandeling van het onderwerp met de leerlingen, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Als pesten desondanks toch optreedt, moeten leerkrachten dat kunnen **signaleren** en vervolgens
4. **duidelijk stelling nemen** tegen het pesten.
5. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen, toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een **directe aanpak** (curatief).
6. Weigert een school of een leerkracht het probleem aan te pakken, gebeurt dit op onjuiste wijze of heeft de aanpak geen resultaat, dan valt dit onder de bestaande **klachtenprocedure** van de school. (zie schoolgids)

1. De eerste voorwaarde: Pesten, een probleem.

Alle vijf betrokken partijen - de pester, het gepeste kind, de rest van de klas (de zwijgende middengroep), de leerkrachten en de ouders - zien pesten als een probleem.

De consequenties van deze voorwaarde zijn de volgende:

Alle **personeelsleden** van de school worden - via een studiedag(deel) of cursus op de hoogte gebracht van:

- het verschil tussen pesten en plagen;
- de omvang van pesten tussen leerlingen onderling;
- de partijen en psychologische mechanismen, waarvan bij deze vorm van machtsmisbruik sprake is;
- **de vijfsporenaanpak** van het probleem, bestaande uit:
  - hulp aan het gepeste kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van een sociale vaardigheidstraining;
  - hulp aan de pester, in de vorm van gesprekken en adviezen
  - hulp aan de zwijgende middengroep, in de vorm van het mobiliseren van deze groep;
  - hulp aan de leerkracht, in de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel, zoals signalen, oorzaken, gevolgen en concrete (preventieve en curatieve) aanpakmogelijkheden;
  - hulp aan de ouders, in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

Alle **ouders** van de 7^e klassers worden via de eerste ouderavond op de hoogte gebracht van (een gedeelte van) de achtergrondinformatie, waarna zij adviezen krijgen over hoe te handelen, als blijkt dat hun kind gepest wordt, andere kinderen pest of tot de zwijgende middengroep behoort

Daarnaast worden alle **leerlingen**, rekening houdend met hun ontwikkelingsniveau en leeftijd van dezelfde zaken op de hoogte gebracht en gehouden. Dit gebeurt door de mentor. Hierbij liggen accenten in klas 7, 9 en 11.

2. De tweede voorwaarde: De school beschikt over een preventieve aanpak.

De consequentie van deze voorwaarde is het volgende:

De leerkrachten nemen kennis van preventieve aanpakmogelijkheden, oefenen zich op onderdelen en passen ze toe.

De preventieve mogelijkheden zijn bijvoorbeeld: De mentor stelt samen met de leerlingen regels op over de omgang met elkaar. Er worden afspraken gemaakt over de aanpak van ruzies. Regelmatige controle/bespreking van de uitvoering van de regels. Leerlingen op de hoogte brengen van de psychologische mechanismen bij pesten. Een rollenspel dat leerlingen laat ondervinden wat het betekent om buitengesloten of gepest te worden. Het maken van een sociogram en het afnemen van de Schoolvragenlijst en of de Pestthermometer. Deze aanpakmogelijkheden zijn in de vorm van lessen beschikbaar en worden zoveel mogelijk in het jaarplan geïntegreerd en gekoppeld aan pedagogische vragen en competentieprofielen.

3. De derde voorwaarde : Als pesten desondanks optreedt, moeten leerkrachten dat kunnen signaleren.

De preventieve aanpak bestaat -naast de eerder genoemde activiteiten- ook uit aandacht voor en activiteiten op het gebied van signaleren.

De consequentie van deze voorwaarde is het volgende:

De leerkrachten nemen kennis van deze signalen en oefenen zich in het signaleren. Een aantal signalen staat vermeld in de gevalsbeschrijvingen, die zijn opgenomen in informatieve boeken over pesten. Een aantal signalen zijn activiteiten die pesters met hun slachtoffers uithalen, zoals:

- volstrekt doodzwijgen;
- isoleren;
- psychisch, fysiek of seksueel mishandelen;
- een kring vormen of insluiten in klas, gang of schoolplein;
- buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- op weg van en naar school achterna rijden;
- naar het huis van het slachtoffer gaan;
- nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam;
- voortdurend zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- bezittingen maltraiteren of afpakken;
- jennen; beledigen; briefjes doorgeven;
- het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven;
- telkenmale het slachtoffer uitschelden of ertegen gaan schreeuwen;
- opmerkingen maken over kleding;

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kan het niet zo gek bedenken of leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten dienen derhalve alert te zijn op de

manier(en) waarop leerlingen met elkaar omgaan en duidelijk stelling te nemen wanneer bepaald(e) gedrag(ingen) hun norm overschrijdt. Daarnaast moet het leerlingen duidelijk zijn waar zij met hun verhaal naar toe kunnen. In eerste instantie is dat de mentor, ook kunnen de vertrouwenspersonen of de zorgcoördinator aangesproken worden.

4. De vierde voorwaarde: Als leerkrachten zien dat leerlingen worden gepest, nemen ze duidelijk stelling.

de consequentie van deze voorwaarde

Om duidelijk stelling te kunnen nemen, is zicht op de omvang van het probleem, kennis van de gevolgen voor het slachtoffer, maar bovenal invoelend vermogen vereist.

Zicht op de omvang van het probleem

krijgt men door kennis te nemen van de onderzoeksresultaten over pesten en gepest worden en van andere belangrijke gegevens zoals opgenomen in literatuur over het onderwerp.

Invoelend vermogen is nog belangrijker dan kennis van onderzoeksresultaten. De ervaring leert dat dit vermogen vergroot kan worden door leerkrachten aan den lijve te laten ervaren wat het betekent om buitengesloten te worden.

5. De vijfde voorwaarde: De school beschikt over een aantal curatieve aanpakken.

Consequenties;

Leerkrachten nemen kennis van de curatieve aanpakmogelijkheden en maken zich deze eigen door ze te oefenen.

Uitwerking:

De curatieve aanpak van het zondebokfenomeen op school bestaat uit twee methoden: de niet-confronterende en confronterende methode.

De niet-confronterende methode wordt toegepast als de leerkracht het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten. Het heeft geen zin dit vermoeden aan de klas te vertellen: de leerlingen zullen het ontkennen of de leerkracht zand in de ogen strooien. In dit geval brengt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen. Zo'n onderwerp kan zijn:

- oorlog en vrede en het gevoel van overwinnaars en overwonnenen;
- de schending van mensenrechten of rechten van kinderen;
- machtsmisbruik in het algemeen;
- kindermishandeling door volwassenen.

De confronterende methode past de leerkracht toe wanneer een leerling voor zijn ogen lichamelijk of geestelijk wordt mishandeld. Als er op zo'n moment niet duidelijk stelling wordt genomen, zegt een leerkracht in feite: ga maar door. Bij deze methode voert de leerkracht, na duidelijk stelling te hebben genomen, een gesprek met de klas over pesten in het algemeen. Vervolgens spreekt hij met de leerlingen regels af en behandelt hij het onderwerp bijvoorbeeld via een les Nederlands, het vertonen van een videoband, een tekenopdracht of een gesprek over de gevoelens van een gepest kind of de ouders van dit kind.

Daarnaast is **hulp aan de pester** nodig. Hulp kan bestaan uit: een straffend gesprek, een probleemoplossend gesprek, een rollenspel, een gesprek met de ouders, een training in sociale vaardigheden en uiteindelijk schorsing of verwijdering.

Een **straffend gesprek** is kort. De leerkracht vertelt de leerling dat hij geen veiligheid heeft geboden en dat hij hem om die reden moet straffen. De straf zou bijvoorbeeld kunnen bestaan uit het maken van een werkstuk over pesten.

Als dit geen resultaat oplevert, voert de leerkracht een aantal **probleemoplossende gesprekken** met de pester om de oorzaak van het pestgedrag bloot te leggen. Dit is nodig om tot de juiste hulp te komen. Het is mogelijk dat de leerkracht ondersteuning van het zorgteam vraagt, het is mogelijk dat het zorgteam expertise van buiten school inschakelt. Uiteindelijk is het mogelijk dat de pester geschorst wordt en van school verwijderd wordt.

Is de oorzaak enigszins duidelijk, dan probeert de leerkracht vervolgens de **gevoeligheid** van de pester voor wat hij met het gepeste kind uithaalt, te vergroten. Dit kan op verschillende manieren. Door brieven van ouders van gepeste kinderen of van gepeste kinderen zelf te laten lezen, door samen naar videobanden van gesprekken met gepeste kinderen of hun ouders te kijken. Voorts kan de leerkracht afspraken maken met de pester over gedragsverandering. Aan het einde van elke week komt de naleving van deze afspraken in een kort gesprek aan de orde.

Bij onvoldoende resultaten kan de leerkracht een **rollenspel** met de klas uitvoeren en/of de pester laten ervaren hoe het is om buitengesloten te worden.

Als ook dit niet leidt tot gedragsverandering, is het tijd om een **gesprek met de ouders** van de pester aan te gaan. Het advies is om dit pas te doen, wanneer de voorgaande acties op niets uitlopen. Kinderen weten vaak niet wat ze andere kinderen aandoen en zijn eenvoudig te beïnvloeden in een goede richting. Maar soms veranderen ze hun gedrag niet en blijven ze een bron van onveiligheid voor klasgenoten. De ouders moet dan - voorzichtig, maar duidelijk - worden verteld wat hun kind anderen aandoet. Hun medewerking wordt gevraagd om aan het probleem een einde te maken. In dit stadium kunnen ouders niet (meer) ontkennen dat hun kind pest: de school heeft namelijk alle activiteiten vastgelegd. Het pestgedrag is ook niet meer als een niemendal af te doen, want de school heeft al het mogelijke gedaan om er een einde te maken. Er is nog een reden om het gesprek met de ouders in zo een laat stadium te houden: bescherming van de pester tegen mogelijke lichamelijke mishandeling door de ouders.

Als het pestgedrag blijft voortduren, kan de leerling een **sociale vaardigheidstraining** worden aangeboden.

Hulp aan het gepeste kind. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op twee manieren reageren: ze worden passief of ze gaan uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. En wat is aangeleerd, kan ook weer worden afgeleerd. Een sociale vaardigheidstraining kan hierbij uitkomst bieden.

6. De zesde voorwaarde: er is een klachtenprocedure

Weigert de school of een leerkracht het pestprobleem aan te pakken, doen ze het op onjuiste wijze of leidt de aanpak niet tot het gewenste resultaat, dan is een klachtenprocedure noodzakelijk. Deze legt vast hoe het probleem onderzocht wordt.

Consequentie

De bestaande klachtenprocedure -zoals omschreven in de schoolgids- geldt in de bovengenoemde situatie.